

2007-12-18

Diariernr
Y3042-00211-2005

Sollefteå kommun
Barn- och skolförvaltningen
881 80 Sollefteå

LIKA & OLIKA – ett jämställdhetsarbete mot 2008

Slutrapport

1. Sammanfattning

Barn- och skolförvaltningen i Sollefteå kommun har drivit projekt LIKA & OLIKA i två och ett halvt år. Detta för att på sikt skapa förutsättningar för tillväxt och ökad attraktionskraft i kommunen genom att arbeta för att mångfald i fråga om kön ska prägla den lokala arbetsmarknaden.

Projektet har vänt sig till personal i förskola och skola, skolledare och skolpolitiker. Dessa målgrupper kan påverka barn och ungdomars attityder till lärande och framtida yrkesval. De behöver därför kunskap och medvetenhet om genus och metoder för aktivt jämställdhetsarbete, för att kunna bidra till en attitydförändring som ska underlätta för flickor respektive pojkar att utbilda sig inom områden som traditionellt setts tillhöra det andra könet.

Aktivt jämställdhetsarbete i Sollefteå kommuns förskolor/skolor vilar på fyra hörnstenar. De två första hörnstenarna innebär att de som arbetar med barn och ungdomar ska ha god kunskap och medvetenhet när det gäller genus och jämställdhet. Med god kunskap och medvetenhet kan de vuxna i förskolan/skolan utveckla ett genusmedvetet pedagogiskt förhållningssätt. Därefter tar arbetet med barnen/elevorna vid. Detta arbete utgår från att stärka individen och gruppen för att sedan arbeta jämställdhetspedagogiskt i barn- och elevgrupperna.

För att bygga ett aktivt jämställdhetsarbete på dessa fyra hörnstenar har projektets verksamhet inneburit kompetensutveckling i olika former kring genus och jämställdhet. Kompetensutvecklingsinsatserna har varit föreläsningar, metodutbildningar och handledning av genuspedagog.

Syftet med projekt LIKA & OLIKA har varit att jämställdhetsarbete ska genomsyra den pedagogiska verksamheten i kommunens förskolor och skolor. För att uppnå detta krävs en utbildnings- och arbetsprocess som arbetslag/enheter och skolledare går igenom tillsammans. Vid några av kommunens enheter kan syftets sägas vara uppnått, och vid de allra flesta enheter har projektet startat upp processen och enheterna har i nuläget kommit olika långt i den.

Målsättningen för projekt LIKA & OLIKA har inneburit både utbildning och aktivt arbete på den egna enheten. Personal som arbetar med barn och ungdomar ska bli medvetna om traditionella könsmonster och få verktyg att bryta dem samt utveckla metoder att använda för att utforma en utbildningsmiljö där alla barn och ungdomar ges likvärdiga förutsättningar. För att uppfylla dessa mål har personal deltagit i föreläsningar och metodutbildningar. Intresset och behovet av kunskap har varit stort och fler än förväntat har deltagit i utbildning. Utifrån

ökad kunskap och medvetenhet skall en lokal handlingsplan för enhetens jämställdhetsarbete upprättas. Fler enheter än förväntat har upprättat en sådan, men projektet har inte uppnått en, av verksamheten vedertagen, struktur för kontinuerligt upprättande av mål, utvärdering och revidering av mål. Ytterligare ett mål för projektet har varit att utforma en övergripande handlingsplan för det fortsatta jämställdhetsarbetet i Sollefteå kommuns förskole- och skolverksamhet. Detta arbete har skett i samverkan med förvaltningschef och lagts in som en del i förvaltningens jämställdhetsplan under rubriken *Genusmedveten pedagogik* och kopplas här till den årliga kvalitetsredovisningen för att uppnå den struktur i arbetet som projektet inte uppnått. Barn- och skolnämnden fattar beslut om förslaget till ny jämställdhetsplan.

Övriga delar i projektets verksamhet har varit att upprätta och kontinuerligt anordna mötesplatser för genusnätverk i förskola och skola, för att skapa utrymme för erfarenhetsutbyte som stärker det lokala jämställdhetsarbetet. Genom projektet har elva pedagoger från företrädesvis förskolan genomgått en högskoleutbildning på 10 p i *Jämställdhet och genusmedvetenhet i förskolan och skolans tidigare år*. Projektet har också medverkat i framtagandet av två arbetsmaterial; en genuspedagogisk handledning för arbete med bilderböcker samt diskussionsmaterialet *Genuskortleken*.

Projekt LIKA & OLIKA har strävat efter samverkan på både lokal och regional nivå. Ett förslag om lokal samverkan mellan kommunens förvaltningar kring frågor som rör värdegrund, jämställdhet och mångfald har utarbetats i samverkan med kommunens jämställdhetsgrupp. Jämställdhetsgruppen arbetar vidare med förslaget efter projektets slut. Ett förslag kring regional samverkan har presenterats för Länsstyrelsen och Myndigheten för Skolutveckling, vilka var positiva till förslaget och stödde ett fortsatt arbete kring detta. I samverkan med Myndigheten för Skolutveckling presenterades förslaget vid en regional konferens *Jämställdhet - en angelägenhet för hela regionen*. Förslaget mottogs positivt av deltagarna och ett gemensamt förarbete genomfördes i samtalsgrupper. Syftet var att därefter genomföra en gemensam förstudie, men förslaget har av olika skäl överlämnats till RUN.

Sammanfattningsvis kan sägas att projektet nått många pedagoger i förskola och skola i både utbildning och handledning. Ett flertal enheter bedriver någon form av aktivt jämställdhetsarbete, i större eller mindre skala. Tre av kommunens förskolor och tre skolor presenterade vid projektets avslutningskonferens det jämställdhetsarbete som de utvecklat och implementerat i sin ordinarie verksamhet. Projektet har haft svårare att nå skolledare och skolpolitiker, vilket innebär att förankringen av jämställdhetsarbetet samt uppnåendet av syftet försvårats.

2. Bakgrund

Arbetsmarknaden i Sverige är starkt könssegregerad, vilket bl. a. innebär ett resursslöseri och en begränsning för individen. För att motverka detta och istället sträva efter att mångfald i fråga om kön ska prägla arbetsmarknaden behöver flickor och pojkar få utrymme att bredda sin självbild, sina förmågor och sin kompetens. Därmed läggs en grund för flickor att söka sig till icke traditionellt kvinnliga utbildningar och yrken och pojkar till icke traditionellt manliga utbildningar och yrken. På så sätt tillvaratas värdefulla resurser och individers olika färdigheter nyttjas bättre.

Det behövs också en attitydförändring i vårt samhälle och på arbetsmarknaden för att pojkar ska ges möjlighet att utbilda sig och arbeta inom områden som traditionellt setts som kvinnliga och flickor ska ges möjlighet att utbilda sig och arbeta inom områden som

traditionellt setts som manliga. För att förändra attityder och värderingar i vårt samhälle, så att den kommande generationens vuxna kan erbjudas sunda sociala förhållanden, behöver vi arbeta med dagens barn och ungdomar.

För att kunna påverka barn och ungdomars attityder till lärande och framtida yrkesval behöver dagens vuxna kompetensuppbyggnad. Personal i förskola och grundskola behöver utveckla metoder för jämställdhetsarbete med barn och ungdomar. Skolledare behöver sätta sig in i metodutvecklingsarbetet i förskolan och skolan för att kunna stödja arbetet och bidra till ett lyckat resultat.

Genom aktivt jämställdhetsarbete, för att uppnå en likvärdig utbildningsmiljö för alla barn och ungdomar, strävar Sollefteå kommun efter att lägga den grund som behövs för att ge förutsättningar för tillväxt och ökad attraktionskraft i kommunen.

Barn- och skolförvaltningen i Sollefteå kommun tillsatte i augusti 2004 en genuspedagog på 50 % tjänst för att initiera och stödja aktivt jämställdhetsarbete vid förvaltningens förskolor och grundskolor. Genuspedagogen fick också i uppdrag att utforma en utvecklingsplan för detta arbete samt att fungera som förvaltningens jämställdhetsombud i kommunens jämställdhetsgrupp. Utvecklingsplanen kom senare att ligga till grund för ansökan om medel ur sociala fonden som beviljades i maj 2005.

Finansieringen från sociala fonden uppgick till 1 162 000 kr. som skulle användas för att genomföra den utarbetade utvecklingsplanen. Detta arbete fick namnet projekt LIKA & OLIKA - ett jämställdhetsarbete mot 2008. Barn- och skolförvaltningen i Sollefteå kommun, som är projektägare, finansierade en del av arbetet genom 50 % tjänst för genuspedagog att samordna och driva projektet tillsammans med 50 % tjänst i projektet.

Genomförandet av projekt LIKA & OLIKA planerades till perioden 2005-06-20 – 2007-06-30, men en förlängning av projekttiden beviljades i augusti 2006 fram till 2007-12-31. Även tilläggsansökningar om ytterligare medel beviljades i maj 2007, då efterfrågan på projektets aktiviteter och utbildningsinsatser varit stor. Detta har inneburit att Barn- och skolförvaltningen, likväl som projektet, periodvis under projekttiden finansierat arbetet med ytterligare en genuspedagog på deltid för att möta upp behovet av utbildning och handledning från verksamheten. Den totala summan för projektmedel ur sociala fonden blev 1 605 388 kr. under projektperioden 2005-06-20 – 2007-12-31.

Genomförande och tidsplan

2005

- Övergripande arbetsplan för utveckling av metoder för jämställdhetsarbete i förskola/skola utarbetas av genuspedagog.
- Föreläsning som startskott för metodutvecklingsarbetet och inspiration riktad till personal i förskola och skola samt skolledare.
- Kompetensutveckling och metodutbildning riktad till personal i förskola.
- Kompetensutveckling och metodutbildning riktad till personal i grundskola.
- Skolledare och politiker inbjuds till vissa av dessa utbildningar.
- Personal i förskola och grundskola läser litteratur kopplad till kompetensutveckling och metodutbildning.
- Metoder för jämställdhetsarbete utvecklas vid förskolor/skolor.
- Lokala handlingsplaner för jämställdhet i förskola/skola, med tydliga delmål, upprättas och utarbetas vid förskolor/skolor.

- Ett nätverk för erfarenhetsutbyte av metoder för jämställdhetsarbete inom kommunen upprättas och koordineras av genuspedagogen.
- Kontakt med andra kommuner etableras för samarbete kring metodutvecklingsarbete.

2006

- Föreläsning som inspiration i metodutvecklingsarbetet riktad till personal i förskola och skola samt skolledare.
- Kompetensutveckling och metodutbildning riktad till personal i förskola.
- Kompetensutveckling och metodutbildning riktad till personal i grundskola
- Skolledare och politiker inbjuds till vissa av dessa utbildningar.
- Personal i förskola och grundskola läser litteratur kopplad till kompetensutveckling och metodutbildning.
- Metoder för jämställdhetsarbete utvecklas vid förskolor/skolor.
- Lokala handlingsplaner för jämställdhet i förskola/skola, med tydliga delmål, upprättas och utarbetas vid förskolor/skolor.
- Fler nätverk för erfarenhetsutbyte av metoder för jämställdhetsarbete inom kommunen upprättas och koordineras av genuspedagogen.
- Nätverk för erfarenhetsutbyte av metoder för jämställdhetsarbete upprättas med andra kommuner.
- Personal i förskola/skola får kontinuerlig handledning av genuspedagog i metodutvecklingsarbetet.
- Goda exempel på metoder och aktiviteter presenteras på kommunens hemsida.

2007

- Föreläsning som inspiration i metodutvecklingsarbetet riktad till personal i förskola och skola samt skolledare.
- Fortsatt kompetensutveckling och metodutbildning för personal i förskola och grundskola.
- Skolledare och politiker inbjuds till vissa av dessa utbildningar.
- Metoder för jämställdhetsarbete utvecklas vid förskolor/skolor
- Lokala arbetsplaner följs upp och utvecklas.
- Fler förskolor och grundskolor upprättar lokala handlingsplaner för jämställdhetsarbete.
- Personal i förskola/skola får kontinuerlig handledning av genuspedagog i metodutvecklingsarbetet.
- Ytterligare nätverk för erfarenhetsutbyte av metoder för jämställdhetsarbete inom kommunen upprättas och koordineras av genuspedagogen.
- Workshop och seminarier där förskolor/skolor delger varandra sina metoder för jämställdhetsarbete anordnas inom kommunen och i nätverk med andra kommuner.
- Goda exempel på metoder och aktiviteter presenteras på kommunens hemsida.
- Utvärdering och uppföljning.
- Handlingsplan för fortsatt arbete med jämställdhet i förskola/grundskola upprättas.

3. Projektbeskrivning och uppfyllelse av syfte, mål och målgrupp

3.1 Syfte

Syftet är att jämställdhetsarbete ska genomsyra den pedagogiska verksamheten i kommunens förskolor och skolor.

Under december 2007 och januari 2008 genomförs en utvärdering bland pedagoger och skolledare vid kommunens förskolor och skolor för att mäta om syfte och mål med projektet är uppfyllda (se bil. 1).

Om jämställdhetsarbete genomsyrar den pedagogiska verksamheten innebär det att jämställdhetsarbetet blivit en del av det vardagliga arbetet och att pedagogerna utvecklat ett genusmedvetet förhållningssätt gentemot barnen/eleverna. Att nå dithän är en process som enheter, arbetslag och skolledare genomgår tillsammans. Kommunens förskole- och skolenheter har kommit olika långt i denna process. En del är fortfarande i inledningsfasen, andra har kommit en bit på väg och en del har nått riktigt långt. Min sammantagna bedömning är att genusfrågan aktualiserats, att tankar och idéer har väckts och att processer som ligger till grund för aktivt jämställdhetsarbete har startat vid kommunens förskole- och skolenheter, men att bara några få enheter kan sägas bedriva ett jämställdhetsarbete som genomsyrar den pedagogiska verksamheten.

Projekt LIKA & OLIKA har dock lagt en god grund för fortsatt arbete med genusmedveten pedagogik i Sollefteå kommuns förskolor och skolor. Det jämställdhetsarbete som initierats genom projektet ska nu utvecklas vidare utifrån barn- och skolförvaltningens övergripande handlingsplan för genusmedveten pedagogik och utifrån enheternas lokala handlingsplaner för jämställdhetsarbete.

För att uppnå att jämställdhetsarbete genomsyrar den pedagogiska verksamheten vid samtliga enheter i kommunen måste detta också vara förankrat och tydligt prioriterat i barn- och skolnämnden och i skolledargruppen. För att få en fast förankring och delaktighet hos skolpolitiker och skolledare, bedömer jag det nödvändigt med kontinuerlig rapportering och information om hur projektet fortlöper samt att skolpolitiker och skolledare också får möjlighet att påverka genomförandet av projektet. För detta krävs möten mellan projektansvarig, projektledare och skolpolitiker/skolledare som grupp åtminstone en gång/termin. Under projektets gång har det visat sig svårt att hitta utrymme för dessa möten, vilket jag bedömer gjort det svårare att uppnå projektets syfte.

Vid enheter där skolledare varit aktiva i kontakten med projektet/genuspedagogerna och deltagit i utbildningsprocessen med sin personal har man kommit längst i strävan mot projektets syfte.

3.2 Mål

Det övergripande målet är att utveckla metoder som personal i förskola och skola kan använda för att utforma en likvärdig utbildningsmiljö i Sollefteå kommuns förskolor och grundskolor, där alla barn och ungdomar ges likvärdiga förutsättningar.

Personal som arbetar med barn och ungdomar ska bli medvetna om traditionella könsmonster och få verktyg att bryta dem, för att skapa en miljö där flickor och pojkar ges likvärdiga förutsättningar. De metoder som personalen utvecklar i sina verksamheter kommer att vara verktyg för att uppnå en likvärdig förskola/grundskola, som ger barn och ungdomar förutsättningar för god kunskapsutveckling och personlig utveckling. Med dessa verktyg

skapar personalen positiva lärandemiljöer där barn och ungdomar i förskola och grundskola ges likvärdiga möjligheter, rättigheter och skyldigheter samt ges förutsättningar att utveckla olika förmågor och intressen oberoende av könstillhörighet.

Delmål under projektperioden är att utforma en övergripande handlingsplan för jämställdhetsarbete i Sollefteå kommuns förskole- och skolverksamhet samt att tio enheter inom barn- och skolförvaltningen upprättar lokala handlingsplaner för sitt jämställdhetsarbete. Dessa delmål blir verktyg för att uppnå det övergripande målet.

Under december 2007 och januari 2008 genomförs en utvärdering bland pedagoger och skolledare vid kommunens förskolor och skolor för att mäta om syfte och mål med projektet är uppfyllda (se bil. 1).

Nedan följer en beskrivning av mål och måluppfyllelse som utarbetats av barn- och skolförvaltningens genuspedagoger och som mer kortfattat presenteras i foldern Mål & Resultat (se bil. 2).

Mål

- Att personal som arbetar med barn och ungdomar ska bli medvetna om traditionella könsmonster och få verktyg att bryta dem.

Resultat

- Två storföreläsningar har genomförts för personal i grundskolan med 192 resp. 196 deltagare.
- Två storföreläsningar har genomförts för personal i förskolan med 52 resp. 112 deltagare.
- En storföreläsning för samtlig personal har genomförts med 211 deltagare.

Framgångsindikator

- Tre storföreläsningar med 150 deltagare vardera ska genomföras under projektperioden.
- Från ord till handling – metodutbildning för grundskolan har genomförts med 81 pedagoger. Tretton grundskoleenheter har varit representerade samt fyra förskoleenheter.
- Nya perspektiv – metodutbildning för förskolan har genomförts med 105 pedagoger från 11 förskoleenheter.
- Studiebesök vid Björntomtens förskola i Gävle har genomförts av 7 förskoleenheter.

Framgångsindikator

- 140 personal ska genomgå utbildning.

Mål

- Att utveckla metoder som personal i förskola och skola kan använda för att utforma en utbildningsmiljö där alla barn och ungdomar ges likvärdiga förutsättningar.

Resultat

- I en enkätutvärdering av metodkursen Från ord till handling anger 96 % av deltagarna att utbildningen gett dem verktyg och metoder för att arbeta med jämställdhet i skolan och 71 % av deltagarna anger att de använder dessa verktyg och metoder i sitt pedagogiska arbete.
- I enkätutvärderingen av studiebesök för förskolan anger 100 % att de fått verktyg och metoder för att arbeta med jämställdhet i förskolan och 69% anger att de använder dessa verktyg och metoder i sitt pedagogiska arbete.
- Vid en enkätmätning av genusprocessen vid nätverksträffar under hösten 2006, angav 94 % av de 45 deltagarna från 9 grundskoleenheter att de förändrat sin syn på genus och jämställdhetsfrågor och sitt pedagogiska förhållningssätt sedan de påbörjade utbildningsprocessen kring genus.

Vid projektets avslutningskonferens den 29/10 –07 presenterade tre förskolor och tre grundskolor de metoder de utvecklat och implementerat i sina verksamheter (se bil. 3).

Mål

- Att förskole- och skolenheter upprättar lokala handlingsplaner för sitt jämställdhetsarbete.

Resultat

- Under projektets gång har det upprättats lokala handlingsplaner för jämställdhetsarbete vid 13 grundskoleenheter och 7 förskoleenheter.

Framgångsindikator

- Tio lokala handlingsplaner ska upprättas.

Vid genusnätverksträffar under hösten 2006 där 45 pedagoger från 9 grundskoleenheter deltog, angav 56 % att arbetet utifrån den lokala handlingsplanen påbörjats.

I enskilda arbetslag vid ett flertal enheter upprättas och utvärderas kontinuerligt konkreta lokala handlingsplaner utifrån de mallar som genuspedagogen tillhandahållit. Detta arbete har blivit en naturlig del i arbetslagens verksamhet och ett stöd för jämställdhetsarbetet.

När det gäller lokala handlingsplaner med övergripande mål för hela enheter har processen med kontinuerlig utvärdering och revidering inte kommit lika långt. I nuläget finns lokala handlingsplaner gällande hela enheten vid åtta enheter.

Det är behövligt med en struktur för hur den lokala handlingsplanen ska utformas, utvärderas och revideras, så att enheterna får ett tydligt jämställdhetspedagogiskt måldokument att utgå ifrån och bygga sitt jämställdhetsarbete på.

Mål

- Att utforma en övergripande handlingsplan för fortsatt jämställdhetsarbete i Sollefteå kommuns förskole- och skolverksamhet.

Resultat

- En övergripande handlingsplan för fortsatt jämställdhetsarbete inom barn- och skolförvaltningens verksamhet har utformats.
- Ett förslag på lokal samverkan mellan kommunens förvaltningar när det gäller jämställdhet och mångfald har utarbetats.

- Ett förslag på regional samverkan mellan kommuner i Västernorrlands län när det gäller genus och jämställdhet i förskola och skola har utarbetats.

Framgångsindikator

- En övergripande handlingsplan ska utformas.

3.3 Målgrupp

Målgruppen för projekt LIKA & OLIKA är personal och skolledare i förskola och grundskola. Även politiker inbjuds till vissa av projektets aktiviteter och utbildningar.

Projektet har nått pedagoger i förskola och skola, då dessa i stor utsträckning deltagit i föreläsningar, metodutbildningar och handledningstillfällen. Övrig personal i förskola och grundskola såsom fritidspedagoger, resurspersoner, bespisningspersonal, lokalvårdare och vaktmästare har projektet inte nått eller endast nått i liten omfattning. Projektet har också haft svårigheter att nå skolledare då endast ett fåtal av dessa deltagit i föreläsningar, metodutbildningar och handledningstillfällen. Politiker har endast deltagit i för dem skraddarsydd utbildning.

Barn/elever och föräldrar har påverkats och haft nytta av projektets verksamhet. Pedagoger i förskola och skola har utvecklat jämställdhetsarbete i den pedagogiska verksamheten, utifrån sin ökade kunskap och medvetenhet i genus- och jämställdhetsfrågor och med hjälp av de metoder för jämställdhetsarbete i förskola/skola som de förvärvat. Barn- och skolförvaltningens genuspedagoger har deltagit vid föräldramöten i förskolan och presenterat projektet och det jämställdhetsarbete som utvecklas i kommunens förskolor och skolor.

Anledningar till avvikelser från ansökan/beslut när det gäller målgrupp är flera. Fritidspedagoger och resurspersoner i förskola/skola kan ha andra arbetstider än pedagoger och finns därför inte i verksamheten när utbildning och handledning anordnas. Det kan också vara dessa som ansvarar för barnen/eleverna när pedagogerna deltar i kompetensutveckling.

Personal som arbetar med lokalvård, vaktmästeri och bespisning kan tillhöra andra förvaltningar, vilket innebär att de har en annan chef än den pedagogiska personalen. Skolledare kan då bara erbjuda övrig personal att delta i kompetensutveckling, men någon annan rör över deras tid. Det har också funnits signaler från övrig personal att de upplever sig finns i barnen/elevernas periferi och därför inte anser sig viktiga i det pedagogiska jämställdhetsarbetet.

Skolledares arbetssituation rymmer många uppdrag och tiden kan upplevas alltför kort för att hinna med allt, vilket leder till att kompetensutveckling och deltagande i handledningssituationer med sin personal inte alltid prioriteras.

När nämndens ledamöter deltar i föreläsningar och utbildning har de rätt till ersättning för förlorad arbetsinkomst då de är fritidspolitiker. Kostnader har därför hindrat att skolpolitiker deltagit i kompetensutveckling riktad till förskola/skola.

Skolledare och skolpolitiker är viktiga för att projektet ska uppnå syfte och mål. Då dessa inte deltagit i så stor utsträckning i kompetensutveckling för personal i förskola och skola har projektet genomfört skraddarsydda utbildningar för dessa målgrupper. Målsättningen med den skraddarsydda utbildningen har varit att på så sätt åstadkomma förankring av jämställdhetsarbetet bland skolpolitiker och skolledare.

3.4 Verksamhetsbeskrivning

För att få till stånd ett jämställdhetsarbete som genomsyrar den pedagogiska verksamheten har projektet vilat på fyra hörnstenar (se bil. 4). Kunskap - medvetenhet och attityder – värderingar är den första, vuxnas förhållningssätt den andra. Basen för projekt LIKA & OLIKA har därför varit att kompetensutveckla pedagoger och skolledare så att de får tillgång till aktuell forskning, metoder och goda exempel. För att öka kunskap och medvetenhet samt bearbeta attityder och värderingar har projektet erbjudit föreläsningar med forskare och jämställdhetsexperter.

Den tredje och fjärde hörnstenen fokuserar på arbetet med barnen/eleverna. Där är grunden att stärka individen och gruppen. I en trygg grupp kan individen få en bredare roll och tillgång till fler möjligheter, vilket är en förutsättning för det jämställdhetspedagogiska arbetet. För att ge pedagoger och skolledare tillgång till metoder för att stärka individen och gruppen samt för jämställdhetspedagogiskt arbete har barn- och skolförvaltningens genuspedagoger i flera omgångar erbjudit metodutbildning för förskola och grundskola. Även externa föreläsare har använts i detta arbete.

Föreläsningar

Föreläsningar riktade till personal i både förskola och skola har genomförts vid två tillfällen med Ingemar Gens, samhällsdebattör, författare och tidigare jämställdhetsexpert vid Länsstyrelsen i Gävleborg.

Föreläsningar för personal i förskolan har genomförts med Britta Olofsson, förskollärare och författare och Kajsa Wahlström, författare, jämställdhetskonsult och tidigare förskolechef.

Föreläsning för personal i grundskolan har genomförts med Ylva Elvin-Nowak och Heléne Thomsson, fil dr i psykologi med könsteori som specialitet.

Metodutbildningar

Från ord till handling – metodutbildning för grundskolan har genomförts med Kerstin Brandelius-Johansson, specialpedagog och genuspedagog och Ulrika Auno, grundskollärare och genuspedagog.

Nya perspektiv – metodutbildning för förskolan har genomförts med Lars Öhrling, grundskollärare och genuspedagog.

Elfte Steget - metodutbildning för grundskolan har genomförts med Charlotta John, lärare och genuspedagog och Pamela von Sabljar, socialpedagog och fil. kand. i genusvetenskap.

Jämställd skola och förskola – metodutbildning för förskola och skola har genomförts med Kristina Henkel, pol. kand. i statsvetenskap med genusinriktning.

Leka jämt – metodutbildning för förskolan har genomförts med Ingrid Stenman, förskollärare och genuspedagog.

Genusnätverk

Sex nätverksgrupper i grundskolan och en i förskolan har upprättats. Nätverksträffar har erbjudits en gång/termin. Under projektets gång har 11 nätverkstillfällen anordnats – åtta för grundskolan och tre för förskolan.

Kommunens genuspedagoger ingår i ett regionalt genusnätverk som tillkommit på initiativ av Regionalt Utvecklingsnätverk (RUN), Myndigheten för Skolutveckling och Länsstyrelsen i Västernorrland. Nätverket leds av RUN och träffas en gång/termin.

Framgångsindikator

- Fem lokala och ett regionalt genusnätverk ska upprättas.

Handledning

Under projekttiden har 76 handledningstillfällen genomförts där genuspedagoger handleder personal i förskola och grundskola i det lokala jämställdhetsarbetet.

Skräddarsydd genusutbildning

Utbildningar skräddarsydda utifrån enheters och målgruppers behov och önskemål har genomförts vid 14 tillfällen:

- Sju tillfällen för förskolan med Ingrid Stenman, Kajsa Wahlström, Ulrika Auno och Lars Öhrling.
- Fyra tillfällen för grundskolan med Ulrika Auno och Lars Öhrling.
- Ett tillfälle för skolledare med Myndigheten för Skolutveckling.
- Två tillfällen för skolpolitiker och skolledare med Gertrud Åström och med en regional konferens anordnad av barn- och skolförvaltningen i samverkan med Myndigheten för Skolutveckling.

Framgångsindikator

- 15 politiker ska delta i utbildning.

Material

En genuspedagogisk handledning för arbete med bilderböcker har utformats i samarbete med pedagoger i förskolan och barnbibliotekarien vid Sollefteå kommunbibliotek (se bil. 5).

Ett diskussionsmaterial i form av en kortlek har utarbetats. Kortleken innehåller diskussionsfrågor kring genus, jämställdhet och genusmedveten pedagogik (se bil. 6).

Högskoleutbildning 10 p

Elva pedagoger i Sollefteå kommun har genom projekt LIKA & OLIKA deltagit i en högskoleutbildning vid Högskolan i Gävle, *Jämställdhet och genusmedvetenhet i förskolans och skolans tidigaste år, 10 p.*

Handlingsplaner som utformats av pedagoger i Sollefteå kommun under ovanstående utbildning:

Vårterminen 2007

Analys av barngruppen som introduktion av genusmedveten pedagogik i verksamheten,
Margareta Telhammer, Lillängets förskola

Positiv bekräftelse vid födelsedagsfirande – En del i genusmedvetet arbete

Eva-Britt Lundberg, Regnbågens förskola

Förändrat förhållningssätt – en process hos pedagogen

Margareta Ericsson, Lillängets förskola

Att göra män mer delaktiga i jämställdhetsarbetet
Lars Öhrling, Genuspedagog, Barn- och skolförvaltningen

Observationer i förskolan – en grund för jämställdhetsarbete
Ulrika Auno, Genuspedagog, Barn- och skolförvaltningen

Vårterminen 2008
Handlingsplan om hallsituationen
Catarina Kristoffersson, Blålockans förskola

Handlingsplan Barnlitteratur
Annica Sjödin, Skedoms förskola

Handlingsplan för genuspedagogisk aktivitet - valstunden
Margareta Östh, Regnbågens förskola

Förändrat förhållningssätt hos pedagoger genom ökad medvetenhet om genus och jämställdhet
Maria Pierre, Prästbordets förskola

Genusmedvetenhet med bekräftelsestegen i förskola och grundskola
Anita Johnsson, Kråkans förskola
Malin Eriksson, Helgums skola
Kerstin Brandelius-Johansson, Genuspedagog

Totalt har 82 utbildningsaktiviteter genomförts i projekt LIKA & OLIKA.

Framgångsindikator

- Totalt ska 31 aktiviteter genomföras.

4. Indikatorer

4.1 Nya/skapade arbetstillfällen

Inga nya arbetstillfällen har skapats som en direkt följd av projektets verksamhet.

4.2 Bevarade arbetstillfällen

Inga arbetstillfällen har bevarats i organisationen som ett resultat av projektet.

4.3 Antal företag

Inga företag har bildats som ett resultat av projektets insatser.

4.4 Projektets påverkan på alla de övriga i beslutet angivna indikatorerna

Antal aktiviteter

Förväntat resultat: 31   Utfall: 82

Antal deltagare i gemensamma aktiviteter

Startskott

Förväntat resultat: 150   Utfall: 192

Könsfördelning

Förväntat resultat: 90 % kvinnor och 10 % män   Utfall: 85 % kvinnor och 15 % män

Inspirationsdagar

Förväntat resultat: 300   Utfall: 308

Könsfördelning

Förväntat resultat: 90 % kvinnor och 10 % män   Utfall: 88 % kvinnor och 12 % män

Antal deltagare i utbildning

Personal

Förväntat resultat: 140   Utfall: 186

Könsfördelning

Förväntat resultat: 90 % kvinnor och 10 % män   Utfall: 95 % kvinnor och 5 % män

Politiker

Förväntat resultat: 15   Utfall: 9

Könsfördelning

Förväntat resultat: 90 % kvinnor och 10 % män   Utfall: 56 % kvinnor och 44 % män

Nätverk

Lokala

Förväntat resultat: 5   Utfall: 7

Regionalt

Förväntat resultat: 1   Utfall: 1

Handlingsplan

Övergripande

Förväntat resultat: 1   Utfall: 1

Lokala

Förväntat resultat: 10   Utfall: 20

5. Projektets påverkan på de genomgående (horisontella) kriterierna

5.1 Miljöförändrade insatser

Projektet har ej påverkat eller bidragit till miljöförändrande insatser.

5.2 Jämställdhetsinsatser

Projektet är ett jämställdhetsprojekt som förväntas förbättra jämställdheten genom att kompetensutveckla personal i förskola och skola, så att de i sin tur kan utveckla ett jämställdhetsarbete vid kommunens förskolor och skolor. Samtliga insatser och verksamheter som genomförts inom ramen för projektet har bidragit till förbättrad jämställdhet. Se 3.4 Verksamhetsbeskrivning.

5.3 Internationalisering

Projektet har ej påverkat eller bidragit till internationalisering.

Projektet har dock bidragit till ökad kännedom om Sollefteå kommuns jämställdhetsarbete inom förskola och skola. Informationsspridning har skett i det regionala genusnätverk som kommunens genuspedagoger deltar i. I nätverket ingår kommuner från Västernorrland, Jämtland och Gävleborgs län. Informationsspridning har även skett genom Myndigheten för

Skolutveckling som samverkat med kommunen i utbildning och i anordnandet av en regional konferens på temat ” Jämställdhet – en angelägenhet för hela regionen”.

5.4 IT-projekt

Projektet har ej påverkat eller bidragit till ökad IT-tillgänglighet, IT-kompetens, IT-investeringar, förbättrad IT-infrastruktur etc.

Projektet har dock använt IT i sin verksamhet i form av dokumentation, elektroniska inbjudningar och anmälningar och skyltning av projektet samt resultatspridning via hemsidan.

6. Projektets övriga resultat och erfarenheter

Kommunens genuspedagoger ingår i ett regionalt nätverk med genuspedagoger från Västernorrland, Jämtland och Gävleborgs län. Nätverksträffarna anordnas av RUN, Mittuniversitetet. Vid möten i det regionala nätverket har Sollefteås genuspedagoger presenterat projekt LIKA & OLIKA och det jämställdhetsarbete som bedrivs inom barn- och skolförvaltningens verksamhet. Representanter i nätverket från övriga kommuner i regionen har varit intresserade och imponerade av den breda satsning som projektet är och de processer projektet startat upp. I mars 2007 anordnades en regional nätverksträff i Sollefteå där förskole- och grundskoleenheter presenterade sina arbeten.

Då intresset från andra kommuner varit stort har projektet, inom ramen för målet att utveckla en övergripande handlingsplan för fortsatt jämställdhetsarbete i Sollefteå kommuns förskole- och skolverksamhet, utarbetat ett förslag på regional samverkan. Regionens kommuner skulle kunna samverka genom att kommunernas genuspedagoger samordnades i ett regionalt kompetenscentrum med uppdrag att stödja och utveckla genusmedvetenhet i den pedagogiska verksamheten i vår region.

Förslaget om ett regionalt kompetenscentrum med arbetsnamnet Genusverkstan har presenterats för Länsstyrelsen i Västernorrland, Myndigheten för Skolutveckling, Regionalt Utvecklingsnätverk vid Mittuniversitetet och Kommunförbundet i Västernorrland (se bil. 7). Samtliga har varit positiva till idén och några av dessa organisationer har också varit villiga att skjuta till medel till en förstudie. Förslaget har också presenterats vid en regional konferens i Sollefteå den 31/5 –07 – ”Jämställdhet – en angelägenhet för hela regionen”. De knappa 100 deltagarna från kommuner i regionen var positiva och kom med konstruktiv respons på hur kompetenscentrat skulle kunna utformas. Syftet var att därefter genomföra en gemensam förstudie, men av olika skäl överlämnades förslaget till Regionalt Utvecklingsnätverk att gå vidare med.

En av projektets samarbetspartners är kommunens jämställdhetsgrupp med representanter från samtliga förvaltningar. Även här har intresset för projekt LIKA & OLIKA varit stort och en idé om samverkan har vuxit fram. I samarbete med representant från kommunens jämställdhetsgrupp har ett förslag på lokal samverkan kring frågor som rör värdegrund, jämställdhet och mångfald utformats. Detta förslag planerar jämställdhetsgruppen föra vidare till kommunens politiker, kommunchef och förvaltningschefer i slutet av 2007 och början av 2008 (se bil. 8).

7. Resultatspridning samt skyltning

Projektets resultat har kontinuerligt förmedlats till kommunens jämställdhetsgrupp, Lokalt Resurscentrum i Sollefteå kommun, RUNs regionala genusnätverk och till Länsstyrelsen i projektets delrapporter. Även vid den regionala konferensen ”Jämställdhet en angelägenhet för hela regionen” förmedlades projektets resultat. Projektets resultat har också sammanställts i en folder som distribueras till ovanstående grupper samt till skolpolitiker, skolledare och pedagoger i Sollefteå kommun (se bil. 2).

Inom projektet har resultat och erfarenheter spridits vid de lokala genusnätverksträffarna. Dels har genuspedagoger delgivit personal övergripande resultat och erfarenheter, men personalen har också delgivit varandra resultat och erfarenheter från respektive enhets lokala jämställdhetsarbete.

Information till allmänheten har skett genom media där Tidningen Ångermanland skrivit artiklar om projektet vid tre tillfällen och Nordsverige gjort ett reportage vid ett tillfälle. Tv 4 Mitt har gjort ett reportage om projektet och Radio Västernorrland rapporterade direkt från projektets avslutningskonferens.

Slutligen har information om projektet delgivits föräldrar till förskolebarn i Sollefteå kommun vid föräldramöten.

I de foldrar och andra material som producerats i projektet framgår att projektet erhållit stöd från EG:s strukturfonder genom att EU-logga med Europeiska socialfonden finns med. Dessa loggor finns också med på inbjudningar till föreläsningar och utbildning samt på deltagarlistor och program för dessa.

8. Kopplingar till andra projekt

En av projektets samarbetspartners är Lokalt Resurscentrum i Sollefteå kommun. LRC drev tidigare projekt Attraktionskraft, delvis i samverkan med barn- och skolförvaltningen. Detta projekt bidrog till att idé och ansökan till projekt LIKA & OLIKA växte fram.

I samverkan med Sollefteå kommunbibliotek och pedagoger i förskolan har en genuspedagogisk handledning för arbete med bilderböcker utarbetats. Detta material finns nu i genusboklådor som kommunbiblioteket satt samman med stöd av projektpengar från Kulturrådet.

9. Övrigt

Under projektets gång har ett förslag på föräldrautbildning i genus och jämställdhet kommit från personal i skolan. Detta för att föräldrar ska få insyn och förståelse för det jämställdhetsarbete som bedrivs i förskola/skola och för samverkan med hemmen kring detta.

En kontakt har etablerats med Västernorrlands idrottsförbund för framtida samverkan kring en jämställdhetsutbildning för idrottsföreningar med barn- och ungdomsverksamhet. Syftet är att utbilda styrelse och ledare i genus och jämställdhet samt att stödja föreningarna i upprättandet av en konkret jämställdhetsplan för sin verksamhet.

Dessa två idéer har vuxit fram ur projekt LIKA & OLIKA och föreslås realiseras inom den ordinarie verksamheten under 2008.

Sollefteå den 18 december 2007

Ulrika Auno
Genuspedagog/projektledare

Behörig firmatecknare
Namnförtydligande _____
_____